

**Odpočet plnenia Stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti
v Slovenskej republike za rok 2017 v rezorte zdravotníctva**

Oblasť ALKOHOL

Úloha/aktivita: Edukačná kampaň k Medzinárodnému dňu Povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme

Cieľ: Zvýšenie informovanosti o škodlivých účinkoch alkoholu počas tehotenstva. Cieľová skupina – ženy od 15 do 35 rokov.

Zodpovedný subjekt: ÚVZ SR, RÚVZ

Forma: edukačná kampaň – prednášky

Termín/obdobie roka: 9. septembra – 9. októbra

Zdroje financovania: vlastné, t.j. z kapitoly MZ SR,

Ukazovatele: počet edukovaných žien / počet zapojených RÚVZ v SR do aktivity

Alkohol je najpoužívanejšou legálnou drogou. V rámci Medzinárodného dňa povedomia o fetálnom alkoholovom syndróme v roku 2017 realizovalo 21 regionálnych úradov verejného zdravotníctva (ďalej len „RÚVZ“) prednášky na témy ako alkohol a ženy, alkohol a spoločnosť, alkohol a jeho účinky, fetálny alkoholový syndróm, drogy a iné závislosti, prevencia sociálne patologických javov, životný štýl bez alkoholu, výživa v tehotenstve, vplyv alkoholu na zdravie budúcich generácií.

Edukovaných bolo 1747 respondentov počas 91 prednášok. Prednášky boli určené pre ženy, tehotné ženy v rámci poradni pre tehotné „Klub matiek“, verejnosť, študentov základných a stredných škôl. Po prednáškach mali prítomní možnosť diskutovať a klásť otázky k danej téme.

Prednášky a besedy boli zamerané na riziko vzniku alkoholovej závislosti a škodlivosť alkoholu na zdravie detí, mládeže a plodu - fetálneho alkoholového syndrómu. Pracovníci RÚVZ sa vo svojich prednáškach venovali príčinám fetálneho alkoholového syndrómu, jeho príznakom a prevencii.

Prednášky realizovali RÚVZ so sídlom v Bardejove, RÚVZ so sídlom v Čadci, RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne, RÚVZ so sídlom v Galante, RÚVZ so sídlom v Humennom, RÚVZ so sídlom v Komárne, RÚVZ so sídlom v Košiciach, RÚVZ so sídlom v Leviciach, RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši, RÚVZ so sídlom v Lučenci, RÚVZ so sídlom v Michalovciach, RÚVZ so sídlom v Nitre, RÚVZ so sídlom v Nových Zámkoch, RÚVZ so sídlom v Rožňave, RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi, RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni, RÚVZ so sídlom v Trebišove, RÚVZ so sídlom v Trnave, RÚVZ so sídlom v Žiari na Hronom, RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši a RÚVZ so sídlom vo Zvolene.

Oblasť TABAK

Úloha/aktivita: Prevádzkovanie celoslovenskej linky pomoci na odvykanie od fajčenia

Cieľ: zvýšiť počet fajčiarov, ktorí majú záujem prestať fajčiť

Zodpovedný subjekt: ÚVZ SR, RÚVZ

Forma: služba verejnosti – poradenstvo

Termín/obdobie roka: celoročne, počas pracovných dní od 8:00 – 15:00 hod.

Zdroje financovania: vlastné, t. j. z kapitoly MZ SR,

Ukazovatele: počet opodstatnených hovorov

Poradenstvo prostredníctvom Linky pomoci na odvykanie od fajčenia poskytovalo v roku 2017 na základe Harmonogramu poskytovania telefonického poradenstva 26 RÚVZ – RÚVZ so sídlom v Leviciach, RÚVZ so sídlom v Nitre, RÚVZ so sídlom v Topoľčanoch, RÚVZ Prievidza so sídlom v Bojniciach, RÚVZ so sídlom v Žiari nad Hronom, RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, RÚVZ so sídlom vo Zvolene, RÚVZ so sídlom vo Veľkom Krtíši, RÚVZ so sídlom v Lučenci, RÚVZ so sídlom v Rimavskej Sobote, RÚVZ so sídlom v Rožňave, RÚVZ so sídlom v Košiciach, RÚVZ so sídlom v Trebišove, RÚVZ so sídlom v Michalovciach, RÚVZ so sídlom v Humennom, RÚVZ so sídlom vo Vranove nad Topľou, RÚVZ so sídlom v Prešove, RÚVZ so sídlom vo Svidníku, RÚVZ so sídlom v Bardejove, RÚVZ so sídlom v Starej Ľubovni, RÚVZ so sídlom v Spišskej Novej Vsi, RÚVZ so sídlom v Poprade, RÚVZ so sídlom v Liptovskom Mikuláši, RÚVZ so sídlom v Dolnom Kubíne, RÚVZ so sídlom v Martine a RÚVZ so sídlom v Čadci.

Pracovníci odborov podpory zdravia RÚVZ sa počas poradenstva zaujímali o nasledovné informácie - či respondenti fajčia, aký produkt fajčia, koľko kusov denne, ako dlho už fajčia a v akom veku prvýkrát začali. Pracovníci sa tiež zaujímali ako skoro po zobudení si respondenti zapália prvú cigaretu a či chcú prestať fajčiť.

Grafické znázornenie:

Sledovaná položka	1. sledovanie (20.5.2016 – 19.5. 2017)	2. sledovanie (19.5.2017- 3.11.2017)
Celkový počet hovorov	2412	475
Počet opodstatnených hovorov	1212	233
počet mužov	721	163
počet žien	154	70
priemerný vek	36 rokov	41 rokov
najnižší vek	13 rokov	12 rokov

najvyšší vek	83 rokov	81 rokov
priemerný čas trvania rozhovoru	4,9 min.	5,3 min.
záujem o nadstavbovú poradňu na odvykanie od fajčenia	256	186 (z celkového počtu 233)

Oblasť DROGY, ALKOHOL

Úloha/aktivita: Protitoxikomanické, Protialkoholické súdom nariadené ochranné liečenia

Cieľ: komplexná liečba závislosti od drog a alkoholu, zameraná aj na nezdravotnícku agendu pri zabezpečovaní súdom nariadených ochranných liečení.

Zodpovedný subjekt: MZ SR – CPLDZ, Psychiatrické nemocnice, Psychiatrické liečebne.

Termín/obdobie roka: 01.01. – 31.12.

Zdroje financovania: vlastné, t.j. z kapitoly MZ SR, predpokladané finančné náklady 30 000,00 EUR

Ukazovatele: počet zrealizovaných súdom nariadených ochranných liečení

Ochranné liečenia uložené súdom v zmysle § 73 a § 74 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a príslušných ustanovení Trestného poriadku sa vykonávali v zdravotníckych zariadeniach formou ústavného liečenia alebo ambulantného liečenia. Inštitút súdom nariadených protitoxikomanických liečení pre užívateľov drog, ktorí v súvislosti s ich závislosťou spáchali trestnú činnosť patrí k intervenciám v Európskej stratégii boja proti drogám, ktorá je v rámci Európskej únie pre Slovensko do značnej miery špecifická. Ide o represívno-terapeutické opatrenie nariadené súdom. Hlavným cieľom tohto ochranného opatrenia je v intenciách Trestného zákona ochrana spoločnosti. Súdom nariadená liečba je represívnym prostriedkom, ktorý podľa úmyslov zákonodarcu má cestou liečby závislosti prispieť k redukcii rizika opakovania trestnej činnosti odsúdených. Na spornú účinnosť nariadenej liečby („mandatory treatment“) pri liečbe závislosti okrem rady odborných štúdií poukazuje aj materiál Úradu pre drogy a kriminalitu vo Viedni (United Nations Office for Drugs and Crime) vo svojom diskusnom materiáli.

Na základe údajov od poskytovateľov ústavnej psychiatrickej starostlivosti bolo v roku 2017 realizovaných spolu **2 055** nariadených liečení. Z uvedeného počtu bolo realizovaných 458 súdom nariadených ambulantných protialkoholických liečení, 264 súdom nariadených ústavných protialkoholických liečení, 1 194 súdom nariadených ambulantných protitoxikomanických liečení a 139 súdom nariadených ústavných protitoxikomanických liečení.

Nakoľko rezort zdravotníctva nedisponuje presnými číslami o počte všetkých súdom nariadených ochranných liečení vykonaných ambulantnou formou, na základe stanoviska hlavného odborníka MZ SR pre odbor medicína drogových závislostí možno konštatovať len

odhadom, že na Slovensku bolo vykonaných v roku 2017 ambulantnou formou 6 000 – 9 000 ochranných súdom nariadených liečení.

Na ilustráciu uvádzame údaje z Centra pre liečbu drogových závislostí v Bratislave, kde v roku 2017 evidovali 1 589 súdom nariadených ochranných liečení, z toho bolo 1 168 protitoxikomanických liečení a 421 protialkoholických liečení. V roku 2017 evidovali 136 nových nariadení, u 169 pacientov boli nariadenia súdom zrušené. U väčšiny odsúdených nebola súdom nariadená liečba v termíne začatá, pretože sa nedostavili. Z analýzy Centra pre liečbu drogových závislostí v Bratislave vyplýva, že iba u 28 % odsúdených plnili súdne nariadenia v plnej miere ich účel v zmysle Trestného zákona. To znamená, že sa odsúdení dostavili do 3 mesiacov od rozhodnutia súdu na nástup liečby. Tí boli aj liečení. Ostatní sa buď na liečbu vôbec nedostavili, alebo prišli neskoro. Vzhľadom na súvisiacu trestnú činnosť bolo plnenie súdneho rozhodnutia najvyššie u odsúdených pre tzv. drogové trestné činy – 37 %, menšie u odsúdených pre násilnú trestnú činnosť – 30 % a najmenšiu účasť na liečbe mali odsúdení za majetkové trestné činy – 12 %.

Oblasť: PATOLOGICKÉ HRÁČSTVO

Úloha/aktivita: Prevádzkovanie bezplatnej celoslovenskej anonymnej linky pomoci pre problémy s hraním

Zodpovedný subjekt: MZ SR – CPLDZ

Termín/obdobie roka: 01.01. – 31.12.

Zdroje financovania: prevádzka linky je hradená zo zdrojov prevádzkovateľov hazardných hier

Ukazovatele: počet klientov linky za kalendárny rok

Celoslovenská bezplatná anonymná linka pomoci pre problémy s hraním bola na základe požiadavky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zriadená v Centre pre liečbu drogových závislostí v Bratislave. Finančné zabezpečenie činnosti linky je od jej založenia v súlade so zákonom realizované z mimorozpočtových zdrojov formou sponzorstva od prevádzkovateľov hazardných hier na Slovensku. Linka je prevádzkovaná v pracovných dňoch od 9.00 hod. do 17.00 hod.. Mimo prevádzkových hodín sa volania zaznamenávajú na záznamník. Telefonickú pomoc realizujú špeciálne na túto činnosť vyškolení skúsení terapeuti s psychologickým vzdelaním v spolupráci s lekármi centra pre liečbu drogových závislostí. Zodpovední pracovníci vedú diferencovane evidenciu volaní. Samotných hráčov na základe ich údajov informujú o možnostiach a postupoch odbornej pomoci, o najbližších kontaktných špecializovaných ambulanciách. Príbuzným a priateľom hráča okrem toho poskytujú informácie o prejavoch tejto poruchy a o spôsobe ako motivovať ich blízkeho, aby vyhľadal odbornú lekársku pomoc, s ubezpečením na diskretnosť a ochranu osobných údajov pacienta. Od vzniku linky bolo ku dňu 1. 2. 2018 realizovaných 5 785 prijatých hovorov počas pracovnej doby, mimo pracovnú dobu bolo zaznamenaných 11 070 hovorov a 3 064 odkazov v hlasovej schránke. Trvanie jednotlivého oprávneného hovoru sa pohybuje priemerne od 10 do 30 minút, výnimkou nie sú ani dlhšie hovory. V poslednom roku fungovania linky od 1. 2. 2017 do 31. 1. 2018 bolo na linke prijatých 1 114 hovorov počas pracovnej doby, mimo pracovnú dobu bolo zaznamenaných 2 144 hovorov a 607 odkazov v hlasovej schránke. Okrem priameho kontaktu s volajúcim terapeuti počúvajú odkazy zo záznamníka

a administratívne spracovávajú údaje súvisiace s činnosťou linky. Len v Centre pre liečbu drogových závislostí v Bratislave stúpol za 5 rokov od začiatku činnosti linky počet pacientov vyhľadávajúcich pomoc pre problémy s hazardným hraním o viac ako jednu tretinu. Väčšina liečených úspešne abstínuje a znižuje sa tak riziko potenciálneho protispoločenského ohrozenia. Podmienkou úspešného fungovania linky je realizácia zákonom stanovených informačných nálepiek s bezplatným telefónnym číslom na linku pomoci v prevádzkach hazardných hier. Pracovníci centra informujú verejnosť o činnosti linky prostredníctvom médií, každoročne na tlačových konferenciách.

OBLASŤ: DROGY a ALKOHOL

Úloha/aktivita: Zabezpečiť a udržať dostupnosť liečby pre ľudí so závislosťou od alkoholu, drog a patologického hráčstva aj v prípade neplatičov zdravotného poistenia. Z dôvodu neliečených závislostí úmerne narastá protispoločenská činnosť a kriminalita, čo je typickým sprievodným javom neliečenia osôb.

Cieľ: komplexná liečba závislosti od alkoholu, drog a patologického hráčstva

Zodpovedný subjekt: MZ SR – CPLDZ, Psychiatrické nemocnice, Psychiatrické liečebne.

Termín/obdobie roka: každoročne

Zdroje financovania: MZ SR prostredníctvom všetkých zdravotných poisťovní

Ukazovatele: počet liečených osôb za kalendárny rok

Liečba pacientov so závislosťou od alkoholu, drog a patologického hráčstva sa realizovala priebežne v špecializovaných zdravotníckych zariadeniach ústavnej zdravotnej starostlivosti a ambulantnej zdravotnej starostlivosti.

Údaje o počte liečených pacientov za rok 2017 v ambulanciách a ústavných zdravotníckych zariadeniach z dôvodu poruchy psychiky a správania zapríčinené užitím alkoholu, z dôvodu porúch psychiky a správania zapríčinených užitím drog a z dôvodu patologického hráčstva nie je možné v súčasnosti zaslať, nakoľko budú Národným centrom zdravotníckych informácií spracované až v septembri roku 2018.